

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการในการแก้ปัญหาของมนุษย์ กระบวนการนี้จะช่วยให้มนุษย์ได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และถ่ายทอดความรู้เหล่านั้นให้กับบุคคลอื่น ๆ ต่อไป กระบวนการที่ประกอบด้วยการเรียนรู้และการถ่ายทอดนี้ มีประโยชน์โดยตรงในการสร้างความก้าวหน้าและความมั่นคง ให้แก่ทั้งบุคคลและสังคม ซึ่งในแต่ละบุคคลและสังคมต่างก็จะมีจุดประสงค์แตกต่างกันออกไป เฉพาะในสังคมไทย การศึกษาไทยก็ได้ถูกจัดขึ้นโดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยไว้ให้คงอยู่ตลอดไป ดังที่ วิจิตร ศรีธำณ (๒๕๒๕: ๒๓) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า

การศึกษาควรเป็นไปเพื่อความอยู่รอดของชาติบ้านเมือง ความอยู่รอดในที่นี้มีใ้หมายความแต่เพียงความอยู่รอดจากภัยคุกคามทางการเมืองภายนอก และภายในประเทศที่กำลังประสบอยู่ แต่หมายถึงความอยู่รอดทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมด้วย . . . ในแง่วัฒนธรรมชาติบ้านเมืองก็จำเป็นจะต้องอยู่รอดโดยมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตัวเองเป็นศรีสง่า และสามารถปรับปรุงวัฒนธรรมของตนให้เหมาะสมแก่กาลสมัย

ในการจัดการศึกษาไทยให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว วิชาภาษาไทยเป็นวิชาหนึ่งซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสารประจำชาติไทย และเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นไทย ดังที่ ปิ่น มาลากุล (๒๕๒๑: ๑๒๔) ได้ประพันธ์ไว้ว่า "ในโลกนี้มีอะไรเป็นไทยแท้ ของไทยแน่นั้นหรือคือภาษา"

ภาษาไทยนอกจากจะเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นไทยแล้ว ในฐานะภาษาประจำชาติ ภาษาไทยก็ยังมีค่าสำคัญอีกหลายประการดังที่หนังสือ "นิทรรศการสัญจร ๗๐๐ ปี ลายสีไทย" ได้กล่าวไว้ว่า ถึงแม้ว่าในประเทศไทยจะมีผู้ใช้ภาษาต่าง ๆ กัน เช่น ภาษาไทยถิ่นเหนือ ไทยถิ่นใต้ ไทยถิ่นอีสาน ภาษามอญ เขมร ฯลฯ ก็ตาม คนไทยทุกคนที่เรียนรู้ภาษาไทยก็สามารถทำความเข้าใจกันได้ โดยใช้ภาษาไทยเป็นสื่อกลาง ซึ่งทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร ทำให้การสื่อสารแม่นยำ ช่วยเผยแพร่ความรู้

ต่าง ๆ ช่วยทำให้สามารถทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และช่วยให้เกิดพลัง
สามัคคีของคนในชาติ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๖: ๑๖-๑๗)

ที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า วิชาภาษาไทยมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้
ภาษาไทยยังเป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นไทยอย่างแท้จริงอีกด้วย ดังที่ บุญเหลือ
เทพยสุวรรณ (๒๕๒๓: ๕๓) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า "เฉพาะการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น
เป็นด้านหนึ่งของการศึกษาที่ถูกละเลยมาก คราวใดที่เราสอนภาษาของเราไม่เป็น คราว
นั้นความหวังที่จะดำรงความเป็นชาติไทยก็ยังมีน้อย เป็นที่น่าห่วงใยถ้าต้องการจะดำรงชาติ"

จากความสำคัญของวิชาภาษาไทยดังกล่าว วิชาภาษาไทยจึงได้รับการบรรจุให้
เป็นวิชาบังคับในหลักสูตรทุก ๆ ระดับ ซึ่งถ้าพิจารณาเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะ
เห็นว่า หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ อันเป็นหลักสูตรฉบับปัจจุบัน ได้เห็น
ความสำคัญข้อนี้ จึงกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ โดยได้
กำหนดไว้ในเกณฑ์การจบหลักสูตรว่า "จะต้องผ่านวิชาบังคับภาษาไทยและสังคมศึกษาจึงจะ
จบหลักสูตร" (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๒๒: ๕)

เมื่อหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ ได้ให้ความสำคัญแก่วิชาภาษา
ไทยดังกล่าวแล้ว การเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรฉบับนี้ จึงได้รับการพัฒนาให้มี
ความทันสมัย สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ดังที่ วรณี ศิลปประเสริฐ
(๒๕๒๖: ๑๕๗) ได้สรุปว่าในด้านหลักสูตร เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียน
วิชาที่ตนสนใจและมีความถนัด ในการสอนครูต้องใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ โดยให้เกิดความ
สัมพันธ์ระหว่างทักษะการใช้ภาษาทั้ง ๔ และให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือ
จุดประสงค์การเรียนรู้ สื่อการสอนต่าง ๆ ก็ได้รับการพัฒนาเพื่อให้การสอนน่าสนใจยิ่งขึ้น
และระบบการประเมินผลก็ให้อิสระแก่ครูมากขึ้น

แม้ว่าหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
ฉบับนี้ จะมีข้อดีหลายประการดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากหลักสูตรฉบับนี้ได้ประกาศใช้
ด้วยความเร่งรีบ ไม่มีการทดลองใช้หลักสูตรก่อน ดังที่ เรือง เจริญชัย (๒๕๒๔: ๔)
ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

เราคงยอมรับว่ามีความจำเป็นที่จะต้องนำหลักสูตร ม.ต้น ๒๕๒๑ . . . มาใช้

ฉะนั้น ระยะเวลาที่เราเตรียมการจึงมีจำกัด ความจริงที่ควรจะเป็นคือถ้าเรา
มีเวลาควรจะนำหลักสูตรมาทดลองเสียก่อน . . .

แต่หลักสูตร ๒๕๒๑ และ ๒๕๒๔ นี้ ไม่มีเวลาที่จะทำเช่นนั้น พอร่างเสร็จก็
เร่งทำเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ แลวก็นำไปประกาศใช้เลย

ดังนั้นหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย อันเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรมัธยม
ศึกษาตอนต้นฉบับนี้จึงยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง เช่นที่ สุชาติ วงศ์สุวรรณ (๒๕๒๕: ๑๐๒) ได้
ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาไทยและผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ แล้วพบว่า ปัญหาในการวัดผลและประเมินผลที่
เป็นปัญหาของครูภาษาไทยในระดับมาก คือ การสร้างเครื่องมือวัดผลให้ตรงตามจุดประสงค์
การเรียนรู้แต่ละรายวิชา

อารีย์ สหชาติโกสีย์ (๒๕๒๔: ๔๓) ก็วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนวิชา
หลักภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง ๓ เล่ม และพบข้อบกพร่องที่น่าสนใจบางข้อคือ

๑. มีเนื้อหาบางตอนยากเกินไป เช่น เรื่องเสียงสระและเสียงพยัญชนะที่ทำให้
ศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ก่อนข้างละเอียดยก ในบทที่ ๑ เล่ม ๑

๒. มีเนื้อหาบางตอนมากเกินไป เช่น บทที่ ๒ ราชศัพท์พื้นฐาน ในเล่ม ๒
และบทที่ ๒ ราชศัพท์ที่จำเป็นของทนาย ในเล่ม ๓

๔. การเขียนและคำนวณภาษา สื่อความหมายไม่ชัดเจนหลายตอน ตามที่ยก
ตัวอย่างมาวิเคราะห์แล้วในบทนั้น ๆ

นุชน้อย สติธิ์อังกูร (๒๕๒๓: ๖๑) ได้วิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะ
สัมพันธ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม ๑ แล้วพบว่า "ส่วนบกพร่องที่ควรแก้ไข คือ เนื้อหา
การอธิบายศัพท์ รูปเล่ม และการพิมพ์"

ข้อบกพร่องของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ที่ได้พบดังกล่าวแล้ว ควรใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย
ในอนาคตต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าจะมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มในอนาคต
ของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจะมุ่งศึกษาแนว
โน้มที่เป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น ในช่วงพุทธศักราช ๒๕๓๐ - ๒๕๔๐ จากความคิดเห็นของผู้

ผู้เชี่ยวชาญสาขาการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ในการศึกษาแนวโน้มดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช ๒๕๓๐ - ๒๕๔๐ ในด้าน ลักษณะทั่วไป จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการประเมินผล

ขอบเขตของการวิจัย

๑. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้เชี่ยวชาญสาขาการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๒๐ คน

๒. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสาขาการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา เกี่ยวกับแนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช ๒๕๓๐ - ๒๕๔๐ ในด้านต่อไปนี้เท่านั้น

ก) แนวโน้มของหลักสูตรภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๑) ลักษณะทั่วไปของหลักสูตรภาษาไทย

๒) จุดประสงค์ของหลักสูตรภาษาไทย

๓) โครงสร้างของหลักสูตรภาษาไทย

(ก) วิชาบังคับและวิชาเลือก

(ข) อัตราเวลาเรียน

๔) เนื้อหาของหลักสูตรภาษาไทย

(ก) หลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหา

(ข) ขอบข่ายของเนื้อหา

(ค) การจัดลำดับของเนื้อหาในแต่ละระดับชั้น

ข) แนวโน้มของการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๑) กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

(ก) ลักษณะการเรียนการสอนภาษาไทย

- (ข) วิธีสอนภาษาไทย
- ๒) สื่อการสอนภาษาไทย
- (ก) หนังสือเรียนภาษาไทย
- (ข) สื่อการสอนอื่น ๆ
- ๓) การประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทย
- (ก) จุดประสงค์ของการประเมินผล
- (ข) วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล
- (ค) เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล

๓. ในการศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญสาขาการสอนภาษาไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร จะใช้เทคนิคเคสฟาย จำนวน ๓ รอบ

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. ความแตกต่างของวันและเวลาในการสัมภาษณ์ หรือตอบแบบสอบถามในแต่ละรอบ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

๒. ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรทุกคน มีความเต็มใจ ตั้งใจ และมีน้ำใจในการให้สัมภาษณ์หรือตอบแบบสอบถาม

๓. ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรทุกคน มีความคิดเห็นที่เป็นอิสระในการให้สัมภาษณ์หรือตอบแบบสอบถามทุก ๆ รอบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบแนวโน้มที่เป็นไปได้ ของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช ๒๕๓๐ - ๒๕๔๐

๒. เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓. เป็นแนวทางแก่สถาบันฝึกหัดครู ในการปรับปรุงการผลิตครูภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔. เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

ภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำจำกัดความในการวิจัย

แนวโน้ม หมายถึง สิ่งที่จะเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ผู้เชี่ยวชาญสาขาการสอนภาษาไทย หมายถึง ผู้ที่มีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

- ก) สำเร็จการศึกษาทางสาขาการสอนภาษาไทยตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป
- ข) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการสอนภาษาไทย หรือการสอนวิธีสอนภาษาไทย หรือการนิเทศการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่ ๕ ปี ขึ้นไป
- ค) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการร่างหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- ง) มีผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรหรือการสอนภาษาไทยเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ
- จ) เป็นผู้ชำนาญพิเศษทางด้านภาษาไทย

แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช ๒๕๓๐ - ๒๕๔๐ หมายถึง หลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่อาจเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในช่วงพุทธศักราช ๒๕๓๐ - ๒๕๔๐

หลักสูตรภาษาไทย หมายถึง หลักสูตรภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑

การเรียนการสอนภาษาไทย หมายถึง การเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑

เทคนิคเดลฟาย หมายถึง ขบวนการที่จะเสาะหาความคิดเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มคน เกี่ยวกับความเป็นไปในอนาคต โดยใช้แบบสอบถามแทนการประชุม และจะถามซ้ำประมาณ ๓-๔ รอบ (ประยูร ศรีประศาสน์ ๒๕๒๓: ๕๑-๕๔)